

เกษตรคันทนาใหญ่
โดย แม่พิมพ์ โถตันคำ
บรรยายในงานมหกรรม "ภูมิพลังของแผ่นดิน" วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๒

จุดเริ่มต้นของความสำเร็จ

แม่พิมพ์ผ่านช่วงชีวิตที่ยากลำบาก ต้องดิ้นรนต่อสู้หาเงินเลี้ยงครอบครัวเพียงลำพัง เพราะสูญเสียสามีตั้งแต่ลูกยังเล็ก แต่ยิ่งต่อสู้ดิ้นรนมากเท่าไรยิ่งมีหนี้สิน ทำให้ชีวิตหมดหวังแต่โชคที่ดีก็ได้มีโอกาสฟังพ่อเขียนศรีมุกดา ผู้นำเครือข่ายอินแปง บรรยายเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในวันที่ตนเองมารับจ้างขายกล้วย ซึ่งการได้ฟังบรรยายนั้นประทับใจแม่พิมพ์อย่างมาก สร้างจุดเปลี่ยนให้แม่พิมพ์จากแม่หม้ายลูกสาม เป็นหนี้ ๘.๖.๘. จนไม่สามารถจะชำระคืนได้มาเป็นแม่พิมพ์ โถตันคำ ในทุกวันนี้ ฉันเข้าโรงเรียนจน จบ ป. ๔ แต่ไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ เพราะความจนทำให้ไม่มีเวลาไปเรียน บางวันไปสาย บางวันขาด เพราะต้องหาเลี้ยงตัวเอง ช่วยครอบครัว ตรงนั้นทำให้เราขาดโอกาส สมัยก่อนจบแค่ ป.๔ หรือ ป.๖ สามารถเป็นครูได้ แต่ฉันต้องออกมาทำอะไรทำนา รับจ้าง เพื่อหาเงินเลี้ยงตัวเอง ครอบครัว

ทำนาแลกข้าวอยู่ได้ ๑ ปี ขณะนั้นอายุประมาณ ๑๑ ปี ด้วยความขยันสามารถทำงานทุกอย่างในนาได้ ตั้งแต่ถอนกล้า ดำนา ทำได้หมด หลังจากนั้นออกมาทำงานคลินิก ทำงานล้างถ้วยล้างจาน ตัดมัน เลี้ยงผึ้ง ทำทุกอย่าง ได้เงินเดือน ๆ ละ ๓๐๐ บาท ซึ่งมีงานอะไรเราทำหมดไม่เลือกไม่เกี่ยงงาน เพราะเราจนต้องทำทุกอย่างที่พอจะหาเงินมาเลี้ยงชีพจนเจอครอบครัวได้ ทำอย่างนั้นเรื่อยมาจนอายุ ๑๕-๑๖ ปี มีคนแนะนำให้รู้จักพ่อบัวทอง โถตันคำ อายุประมาณ ๔๐ ปี ผู้ใหญ่จับให้แต่งงานกันฉันไม่ได้คิดอะไรมากผู้ใหญ่ให้แต่งงานเราก็ทำตาม เราเชื่อผู้ใหญ่ตามคำภาษาอีสานที่ว่า “ฟังความพ้อความแม่ ผีบังแกเข้าหมองนรก” แปลว่าฟังคำพูดคำสอนของผู้ใหญ่แล้วจะได้ดี ผู้ใหญ่บอกฉันว่า การแต่งงานกับคนที่อายุมากกว่าเป็นเรื่องที่ดีเพราะเขาสามารถดูแลเราได้ ช่วยเหลือพี่น้องเราได้ ตอนแต่งงานฉันได้สินสอด ๑,๕๐๐ บาท ขณะที่เพื่อนคนอื่นๆได้สินสอด แค่ ๓๐๐ หรือ ๕๐๐ บาท เท่านั้น เวลาไปไหนมาไหนฉันกับแฟนเหมือนพ่อกับลูก โดนเพื่อนแซวว่าได้แฟนแก่แต่ฉันไม่คิดอะไร แม้แฟนจะเป็นทหารเกณฑ์แต่ไม่ค่อยแข็งแรงเพราะผ่าตัดบ่อยด้วยโรคประจำตัว

ฉันมีลูก ๓ คน พ่อคนสุดท้ายอายุ ได้ ๓ ขวบ แฟนเข้ารับการผ่าตัดพอดีและเสียชีวิต แม้จะพอมีทรัพย์สินอยู่บ้าง แต่เมื่อขาดเสาหลักในครอบครัว ฉันต้องคิดทุกอย่าง ต้องหาเงินมาเลี้ยงครอบครัวเป็นภาระที่หนักส่วนเรื่องลูกฉันอยากให้เรียนจบปริญญาตรี แต่หาทางออกเรื่องเงินไม่ได้ จึงตัดสินใจทิ้งลูกไว้กับเพื่อนบ้านให้ช่วยดูแล เข้ากรุงเทพฯ ตามคำแนะนำของคนอื่น รู้แค่อยากได้เงินต้องเข้ากรุงเทพฯ โดยไม่รู้ว่าจะพาไปทำงานจะเอาเราไปขายหักค่านายหน้าจากค่าแรงที่เราต้องได้ จากเงินเดือน ๑,๕๐๐ บาท ได้จริงแค่ ๑,๐๐๐ บาท ครั้งแรกได้งานแถวคลองเตยฉันหางานใหม่ไปอยู่กับคนจีนแถวสะพานควาย เงินเดือน ๑,๕๐๐ บาท แต่เงินเหลือใช้จริงๆ แค่ ๑,๐๐๐ บาท เราเริ่มคิดถึงลูกเงินเดือนที่เหลือคงจะไม่พอใช้แล้ว ลูกเราตั้ง ๓ คน ทำอยู่ ๓ เดือนจึงขอเปลี่ยนงาน โชคดีที่ได้งานใหม่ดี เป็นแม่บ้านในครอบครัวนางแบบและตำรวจที่ สน.คันทนาเยาว์ เจ้านายใหม่ เล่าว่ามีคนอีสานมาอยู่ก่อนแล้ว ๗ คน อยู่ไม่ได้เพราะทำร้ายลูกของเขา จึงไล่ออกไป ฉันขอเงินเดือน ๆ ละ ๒,๐๐๐ บาท เป็นแม่บ้านต้องทำงานทุกอย่างในบ้าน หนักเอาเบาสู้ ทั้งดูแลลูก ดูแลบ้าน อาหาร เสื้อผ้า รองเท้า จนภรรยาไม่ต้องทำอะไรเลย เจ้านายใจดีซื้อทองให้ดูแลเราดี เหมือนเป็นพี่สาวคนหนึ่ง แต่ฉันคิดถึงลูกตลอดบางทีดูทีวีอยู่คิดถึงลูกร้องไห้ สมัยนั้นค่าโทรศัพท์แพง ฉันจึงเขียนจดหมายหาลูกตลอด โทรหาได้บ้างแต่ลูก

เราต้องเสียเงินค่าไปรับโทรศัพท์บ้านคนอื่น ครั้งละ ๕ บาท เพราะคิดถึงลูกจึงขอเจ้านายไปหาลูก ๓ เดือน ๑ ครั้ง เจ้านายใจดียอมให้ไป แม้เจ้านายจะตีแต่รายได้ไม่พอ อยู่ได้ ๓ ปี จึงลาออกไปทำงานแถวสีลม เพราะลูกเริ่มโตขึ้น เรียนสูงขึ้นใช้เงินมากขึ้น ฉันทำทุกอย่างทั้งงานประจำและงานกลางคืนขอแค่มิเงินเก็บไว้ให้ลูก กลางวันทำอาหาร หุงข้าวให้คนในโรงงาน ๒๐๐-๓๐๐ คน พอกกลางคืนขายเสื้อผ้า ขายชุดนักเรียน เจ้านายเห็นใจมีอะไรก็ให้เก็บไว้ให้ ลูก ใครเอาของเอาเสื้อผ้ามาให้ฉันเก็บไว้ให้ลูก สู้ทนทำงานประมาณ ๔ ปีกว่า ลูกสาวเรียนจบเห็นว่าลูกโตแล้วเลย ขอเจ้านายกลับไปอยู่บ้าน

หลังจากกลับไปอยู่บ้านงานแรกที่เริ่มทำคือเข้ามารับผ้าจากเมืองสกลนครไปขาย ได้กำไรครั้งละ ๑๐๐ หรือ ๑๕๐ บาท จากนั้นมีคนแนะนำให้เป็นนายหน้ารถไถ เพราะเห็นว่าพูดจาดี พอทำได้ไม่นานมีคนแนะนำให้ทำสวนอ้อย แต่ไม่มีทุนจึงยืมเงิน ธ.ก.ส. เพราะได้ยินว่าทำสวนอ้อยไม่เหนื่อยเท่าขายของและรวนแน่นอน ฉันทิ้งหน้ามา ทำสวนอ้อยแต่เวลาที่คนอื่นแนะนำเราเขาไม่บอกข้อเสียบอกแต่ข้อดีเราไม่รู้ จึงเชื่อและทำตาม

มีที่ดินสวน ๔๗ ไร่ ที่นา ๒๑ ไร่ เอาโฉนดที่ดิน สปก. ไปจำนองกับ ธ.ก.ส. เพื่อยืมเงิน โดยบอกว่าจะเอาเงินมาทำเกษตรผสมผสาน แต่ ธ.ก.ส. ไม่นอนุมัติ เพราะเห็นว่าเงิน ๑๕๐,๐๐๐ บาท นั้นมากเกินไป สำหรับการทำเกษตรผสมผสานและฉันตัวคนเดียว ไม่มีสามี จะไม่สามารถหาเงินมาใช้ได้ซึ่งมันก็จริง แต่ฉันอยากได้ทำอย่างไรดี กลับมาที่บ้านมีคนแนะนำว่า “โกหกไปเลยว่ามีวัว ๑๐ ตัว ควาย ๘ ตัว” เพื่อให้เป็นหลักประกันได้ว่าเราจะสามารถจ่ายหนี้ได้ ไปครั้งที่สองปรากฏว่า ธ.ก.ส. อนุมัติเงินให้มาทั้งที่ยังไม่ได้วางแผนการใช้เงิน ไม่ได้คิดเลยว่า “ท้องเรอหรือยัง” ไม่ใช่แค่นั้นของทุกอย่างในบ้านเราต้องซื้อหมด น้ำยาล้างจาน สบู่ แชมพู อาหาร ซึ่งสิ่งที่เราต้องจ่ายเงินซื้อมานี้ไม่ใช่การลงทุนครั้งเดียวแต่ต้องจ่ายทุกวัน

เงินที่ได้มา ๑๕๐,๐๐๐ บาท นำไปลงทุนทำสวนอ้อยพื้นที่ ๒๑ ไร่ ๖๐,๐๐๐ บาท เงินที่เหลืออีก ๙๐,๐๐๐ บาท ก็ค่อย ๆ หมดไป กับลูกกับค่าอาหาร ค่าความต้องการจำเป็นอื่นๆ ซึ่งสองสิ่งสุดท้ายนี้ให้ไปเท่าไรมันไม่เคยเต็ม เปรียบความต้องการนี้เหมือนเหวปากที่เรากินก็คือเหว ป้อนเท่าไรก็ไม่เคยเต็ม ลงทุนสวนอ้อยครั้งแรก ๖๐,๐๐๐ บาท ได้เงินจากการขายอ้อยซึ่งยังไม่หักกำไร ๑๑๐,๐๐๐ บาท ถือว่ายังพอได้ ปีที่สองลงทุนค่าปุ๋ย ค่ายา ไป ๒๐,๐๐๐ บาท ขายได้เงินมา ๔๐,๐๐๐ บาท เพราะราคาตก ปีที่สามขายไม่ได้เลยเพราะไฟไหม้ทั้งสวน ทำให้ไม่มีเงินจ่าย ธ.ก.ส. เครียดไม่รู้จะเอาเงินที่ไหนไปจ่ายดอกเบี้ยหนี้มานาน ทาง ธ.ก.ส. ต้องมาตามที่บ้าน ฉันทลบและผลัดไปตลอด พอดีมีโครงการพักชำระหนี้ ฉันทเดินจากบ้านไป ธ.ก.ส. ประมาณ ๒๐ กิโลเมตร เพื่อหวังเข้าโครงการพักชำระหนี้ พอถึงจึงได้รู้ว่าไม่สามารถเข้าโครงการได้ เพราะกู้เงินมากกว่า ๑๐๐,๐๐๐ บาท คนที่จะเข้าโครงการนี้ ต้องกู้ไม่เกิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท แค่นั้นแหละฉันมีแต่แปดด้าน เดินไปคิดไป ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรดี เพื่อนบ้านชวนขึ้นรถจักรยานไปด้วยกัน ฉันทไม่ขึ้น เพราะการเดินทำให้ฉันได้คิด ได้ทบทวน หาทางออก

หลังจากที่ไม่รู้จะทำอย่างไรตัดสินใจยืมเงินวัดมา ๒๐,๐๐๐ บาท เพื่อจะนำไปทำทุนเปิดร้านขายของชำ ซึ่งฉันไม่รู้ข้อเสียเห็นเขาบอกว่าขายของชำไม่ต้องทำอะไรมากอยู่เฉยๆเฝ้า กำไรก็มาหา มีแต่ข้อดี เหมือนตอนทำสวนอ้อย ไม่มีใครบอกราคามีขึ้นมีลง เปิดร้านขายของชำ ขายน้ำพริก น้ำปลา ทุกอย่าง ทำอยู่ ๒ ปี ไปไม่รอด เงินที่ได้จากการขายของ ๒๐,๐๐๐ บาทเก็บไว้ที่หัวเตียง โคนโถงชั้นบ้าน โขมยไปหมด ฉันทร้องไห้อย่างหนัก ไม่รู้จะทำอย่างไรต่อไป พอตั้งสติได้จึงตัดสินใจเลิกขายของชำ ไปรับจ้างค้ายหมู้า ขณะไปรับจ้างค้ายหมู้าบังเอิญได้เจอเครือข่ายอินแปง พ่อเขียน ศรีมุกดา กำลังบรรยายให้เกษตรกรจากจังหวัดยโสธรฟังเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง จึงแอบขอเข้าไปนั่งฟังด้วย

พ่อเขียน ศรีมุกดา คือครูคนหนึ่งถ่ายทอดประสบการณ์ให้ฉันจนได้มายืนตรงจุดนี้ได้เดินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าเป็นอีสานเรียกว่า “เฮ็ดสามะปี” คือ เกษตรผสมผสาน “ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่าง

ที่ปลูก” เราอยากกินอะไร ก็ปลูกสิ่งนั้น พ่อเขียนบอกว่า “ถ้าเราไปหาเงิน หาเท่าไรมันก็ไม่เหลือ ถ้าเราไม่ปลูกอยู่ ปลูกกิน” เอาอย่างนี้ได้ไหม “ให้เอาภูมิปัญญานำหน้า เงินจะมาตามหลัง” ถ้าเรามีภูมิปัญญา ปลูกพริก ปลูกฝ้าย ปลูกมะเขือไว้กิน ตอนเย็นเก็บพริกไปขาย ตอนเที่ยงเก็บมะละกอไปขาย มีอยู่ มีกิน เหลือกินก็ขาย ซึ่งมันก็จริง ถ้าเราไปหาเงินเท่าไรก็ไม่เหลือ แต่ถ้าเราสร้างพื้นฐานของตัวเองให้มันแข็งแรงก่อน เงินที่ได้มาเหลือใช้ เป็นภูมิคุ้มกันของตัวเอง

หลังจากฟังพ่อเขียนแล้ว ฉันคิดได้กลับมาทบทวนตัวเองว่า หลังจากเราไปทำงานกรุงเทพฯ ทำสวนอ้อย อยากรวยก็ไม่รวย ยิ่งทำก็ยิ่งจนยิ่งเป็นหนี้ แล้วจะทำอย่างไร หลังจากทำใจได้ว่าเป็นหนี้ก็ช่างมันเถอะ จำคำพ่อเขียนที่บอกว่า “เราจะทำอะไรก็แล้วแต่ให้เรามีความมุ่งมั่นและตัดสินใจเด็ดเดี่ยวด้วยตนเอง” ไม่วางใจไปกับเกษตรพืชเชิงเดี่ยว ยางราคาดีหรือได้ยีนว่าปลูกยางได้เงินคืออยากปลูกบ้าง คิดแล้วนอนไม่หลับทั้งคืน พ่อเขียนบอกว่า “ดูเถียง อย่าเอาอย่าง” ฉันตัดสินใจทำคันทนาใหญ่ กว้างประมาณ ๓ เมตร ปลูกอยู่ปลูกกิน ปลูกทุกอย่าง จากตอนนั้นมาในตอนนั้นพื้นที่ของฉันเป็นศูนย์เรียนรู้ ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว เราต้องคิดว่าจะทำอย่างไรให้พื้นที่ของเรามีไม้ใช้สอย ไม้ประดับ มีทุกอย่างในพื้นที่ของเราเอง เมื่อก่อนฉันดิ้นรนทำมาหาเงินทุกอย่าง จึงรู้ว่าลำบากอย่างไร ทำให้ไม่ลั้งใจ ตัดสินใจจะลองทำตามทฤษฎีของในหลวงที่ว่ากันว่า “ทำเศรษฐกิจพอเพียงแล้วอยู่ที่กินดี มีอยู่มีกิน” มันจริงไหม เป็นเรื่องท้าทาย และที่สำคัญมันคือทางออกสุดท้ายที่น่าจะเป็นทางที่พาชีวิตไปในทางที่ถูกต้อง “ถ้าไม่ลอง ไม่รู้ ไม่ดู ไม่เห็น” “สิบปากเว้าบ่ข้าตาเห็น สิบตาเห็นบ่ข้ามือคลำ”

หลังจากตัดสินใจแล้ว ฉันประกาศขายที่บ้าน และตัวบ้าน ราคา ๑๐๐,๐๐๐ แต่ขายจริงๆได้แค่ ๗๐,๐๐๐ บาท ที่ต้องขายบ้านเพราะบ้านอยู่ห่างจากพื้นที่นา ๒ กิโลเมตร ทำให้เราไม่สามารถดูแลพื้นที่ได้ตลอดเวลา และเพื่อเอาเงินที่ได้มาทำทุน “โบราณว่าค่อยทำ ค่อยเป็น ค่อยไป” เราทำอย่างนั้นไม่ได้ เพราะหนี้สินเราเกือบจะสองแสนแล้ว ขายบ้านได้ แบ่งเงินที่ได้ ๓๐,๐๐๐ บาทไปจ่ายดอก ธ.ก.ส. ส่วนที่เหลือเอามาลงทุนในพื้นที่นา ประมาณ ๑๘,๐๐๐ บาท พื้นที่ประมาณ ๒๐ ไร่ ๓ งาน ลงทุนทำคันทนาใหญ่ กว้างประมาณ ๓ เมตร ทำที่อยู่อาศัย ๑ ไร่ ๓ งาน จากนั้นก็เริ่มไปเรียนรู้จากเครือข่ายอินแปง เรียนเรื่องการเพาะกล้า การขยายพันธุ์ การจัดการเพื่อการเพาะปลูก และการจำหน่าย เริ่มต้นปลูกมะละกอ ๒๐๐ ต้น ข่า ตะไคร้ ๒๐,๐๐๐ กอ ปลูกพริก มะเขือ ปลูกทุกอย่างตามประสา จากเริ่มปลูกช่วงเดือนมิถุนายน ประมาณ ๔-๕ เดือนเข้าหน้าฝนผลผลิตในสวนงอกงาม เขียวไปทั้งสวน มองไปทางไหนเต็มไปด้วยผลผลิต ฉันไม่เคยถามว่าปลูกแล้วตลาดอยู่ไหน ไม่บังคับให้ครูผู้แนะนำเราต้องมาซื้อของจากเราหรือหาตลาดให้ ปลูกไปเรื่อย ๆ แล้วศึกษาตลาดด้วยตัวเอง ขยายริมทางบ้าง ปันจักรยานไปขายบ้างมีคนมาถามซื้อในสวนบ้าง ซึ่งช่วงที่มะละกอกำลังดกเต็มต้นนั้นมีพ่อค้าชาวกาฬสินธุ์มาเห็นมะละกอ ถามซื้อเราก็ขายเพราะมีผลผลิตเยอะ วันแรกขายได้ ๔๐๐ บาท วันที่สองขายได้ ๘๐๐ บาท ซึ่งฉันตั้งใจเริ่มคิดได้ คล้อยตามคงเป็นอย่างคำที่พ่อเขียนว่า “เอาภูมิปัญญานำหน้า เงินจะมาตามหลัง ให้เงินมาหาไม่ต้องไปหาเงิน” ถ้าเรามีอยู่มีกินแล้วเงินจะมาหาเอง พ่อเขียนบอกอีกว่า “ถ้าเราจะปลูกเกษตรผสมผสานให้เหมือนสร้างครอบครัวที่อบอุ่นมีพ่อ มีแม่ มีตามียาย มีลูกมีหลาน ถ้าเราจะปลูกอย่างเดียวให้เกิดมี ๓ อย่าง ได้ไหม เช่น ถ้าเราปลูกมะละกอให้เพิ่มพริก เพิ่มมะเขือได้ไหม เพราะเวลาที่คนมาที่สวนเขาเห็นข่า ตะไคร้ เป็นใบมะกรูด เขาซื้อไปพร้อมกัน มีรายได้ เข้าทุกวัน”

ทุกวันนี้ฉันทำสวนปลูกผักในพื้นที่เป็นรูปเป็นร่าง แบ่งงานให้ลูกทำและลูก ๆ แบ่งงานกันทำ คนหนึ่งทำเอกสาร คนหนึ่งถ่ายรูป ทำกันไป เราทำอยู่ทำกินชีวิตสุขสบาย มีวัว มีควาย เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ตื่นเช้ามาเก็บไข่ขาย ปลูกถั่วนำมาทำถั่วถ่วงอก เก็บหอยเชอรี่ได้นำไปทำปุ๋ย แปรรูปข้าวเป็นข้าวกล้อง ข้าวฮาง จัดการผลผลิตในสวนของตัวเอง และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้สมาชิกในกลุ่ม หรือผู้ที่สนใจ จัดตั้งกลุ่มในชุมชนเพื่อช่วยเหลือกันอย่างการ

จัดการผลผลิตจากต้นหมากเฒ่า ซึ่งเครือข่ายอินแปงเรามีหมากเฒ่าจำนวนมาก จึงทำการสำรวจสมาชิกว่าใครมีบ้าง จำนวนกี่ต้น หาวิธีจัดการด้วยการนำมาทำไวน์ ทำน้ำหมักจำหน่ายในชื่อของเครือข่ายอินแปง หรืออย่างการจัดตั้งโรงสีข้าวฮาง ข้าวกล้องของกลุ่มอินแปง ตำบลนาม่อง เป็นต้น

แรงบันดาลใจในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลังจากได้แนวคิดและแรงบันดาลใจในการทำเกษตรผสมผสาน จึงเริ่มทำการเกษตรผสมผสานบนที่นาเดิม โดยทำการปรับที่นาให้มีคันคูกว้างขึ้นพอที่จะปลูกผักสวนครัวต่าง ๆ ทั้งผลไม้และไม่ยืนต้น ทั้งพืชที่มีอายุสั้นและพืชที่มีอายุยาว คือ ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก การใช้ปุ๋ยใส่พืชผักสวนครัวจะใช้ปุ๋ยชีวภาพ ที่ทำขึ้นเองทั้งหมด สามารถหารายได้ตลอดทั้งปีจากการขายปลา และพืชผักสวนครัวต่าง ๆ หลังจากทำการเกษตรผสมผสานได้ผลดี ได้แบ่งปันความรู้แนวคิดการพึ่งตนเองไปยังญาติพี่น้อง ได้ขยายแนวความคิดเป็นแบบอย่างของชุมชน โดยหวังให้ชุมชนที่อยู่ และชุมชนรอบข้างใกล้เคียงมีข้าว มีปลากินอย่างสมบูรณ์ มีการบริหารจัดการทรัพยากรในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการสร้างมูลค่าและคุณค่าของผลผลิตทางการเกษตรอย่างยั่งยืนตลอดจนเสริมสร้างและสนับสนุนผู้นำสตรีในวิสาหกิจชุมชนให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง

การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความพอประมาณ จากความล้มเหลวในการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ดินเสื่อมคุณภาพ ผลผลิตตกต่ำ การลงทุนและการค้าขายไม่ประสบผลสำเร็จ จนทำให้รายได้ไม่พอกับรายจ่าย และมีหนี้สินล้นพ้นตัว พ่อเขียน ศรีมุกดา ผู้นำเครือข่ายอินแปง ได้จุดประกายแนวคิดด้านการทำการเกษตร จึงคิดทำแปลงเกษตรทฤษฎีใหม่ ตามแนวพระราชดำริโดยยึดแนวคิดที่ว่า “ปลูกทุกอย่างที่กินได้” ไม่ลงทุนจนเกินกำลัง ไม่มีการจ้างงาน แต่อาศัยกำลังสำคัญจากคนในครอบครัวที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำตามความถนัดของแต่ละคน ได้บริโภคอาหารที่ปลอดภัยลดรายจ่าย ด้านอาหาร “เมื่อทำเกษตรพอเพียง ไม่มีเงินก็ได้กิน”

ความมีเหตุผล จัดสรรพื้นที่อย่างมีเหตุผลมีผล ปรับที่นาในพื้นที่ ๒๑ ไร่ เป็นคันนาขนาด ๓ เมตร เพื่อปลูกพืชผักผสมผสาน ทั้งการปลูกผักอายุสั้น เช่น ผักกาด หอม พริก ฯลฯ ผสมผสานกับ ไม้ชนิดต่าง ๆ เช่น ไม้ใช้สอย ไม้ผล ไม้ประดับ พร้อมทั้งมีการวางแผนการปลูก โดยใช้หลักการคำนึงถึงศักยภาพของพื้นที่และความพร้อมของครอบครัว ปลูกทั้งพืชที่กินได้และใช้ประโยชน์ นอกจากนี้ยังต่อยอดผลผลิตไปสู่การแปรรูป เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านอื่น ๆ เช่น น้ำยาล้างจานและแชมพูสระผม รู้จักการทำงานร่วมกัน ทำงานโดยทุ่มเท แรงกายแรงใจทั้งกับงานตนเองและช่วยเหลือผู้อื่น เพราะทุกคนมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิด ความเกื้อกูลกัน

การมีภูมิคุ้มกันที่ดี รู้จักประมาณตน ไม่ทำเกินกำลังความสามารถของตนเอง ครอบครัวมีความมั่นคงด้านอาหารโดยเฉพาะ “ข้าว” เป็นอาหารหลัก โดยปลูกในพื้นที่นาจำนวน ๑๕ ไร่ มีการลดรายจ่ายครัวเรือนโดยใช้พื้นที่ส่วนที่เหลืออีกจำนวน ๖ ไร่ ปลูกทุกอย่างที่กินได้ เช่น พักทอง ข้าวโพด มะเขือเทศ พริก ไม้ผล และไม้ยืนต้น มีการเลี้ยงสัตว์ เช่น วัว ควาย ไก่ และหมู ผลิตปุ๋ยและสารกำจัดศัตรูพืชใช้เองทั้งหมด ไม่มีการใช้สารเคมีจนสามารถ ปลดหนี้สินจากการทำการเกษตร และไม่คิดจะกู้เงินอีกเพราะเป็นการสร้างความทุกข์ ให้ครอบครัว

ความรู้ เกิดการเรียนรู้ปฏิบัติภายในพื้นที่ไร่นาผสมผสานของตนเองจนเกิดความชำนาญ จัดเวทียุติเรียนรู้เวียนกันไปตามสวนของสมาชิก เพื่อให้เห็นของจริงในแปลงเกษตร สามารถถ่ายทอดความรู้ และแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ให้กับเกษตรกรผู้สนใจ ด้วยความจริงใจ ได้รับการยอมรับเป็นปราชญ์ชาวบ้าน

และเป็นกรณีปัญญาด้านการทำเกษตรผสมผสานของเครือข่ายอินแปง พร้อมทั้งเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนต่างๆ

คุณธรรม ชยัน อดทน เป็นต้นแบบของชุมชน จนประสบความสำเร็จในการครองชีพ มีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันอาหารและข้าวของให้แก่กัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ด้วยการทำการเกษตรโดยกิจกรรมหลักของการรวมกลุ่ม คือ นำข้าวมารวมกัน โดยมีเป้าหมายให้เกษตรกรได้มากู้ผลผลิตข้าวของกลุ่มไปบริโภคในยามขาดแคลน ไม่ต้องไปกู้ยืมเงินมากเกินไป อย่างน้อยก็มีข้าวกิน โดยคิดดอกเบี้ยเป็นข้าวเช่นกัน เช่น ถ้ากู้ยืมไป ๑๐๐ กิโลกรัม จะต้องนำมาคืน ๑๒๕ กิโลกรัม ดอกเบี้ยจำนวน ๒๕ กิโลกรัม นำมาเก็บไว้เพื่อให้สมาชิกกู้ยืมต่อไป ยึดถือความซื่อสัตย์โดยไม่โกหกตัวเองเรื่องคุณภาพของข้าวอินทรีย์ ยึดถือคติว่า “เราซื่อสัตย์กับคนในครอบครัว แล้วก็ต้องซื่อสัตย์กับคนอื่นด้วย”

ผลสำเร็จจากการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เดิมพื้นที่ศูนย์เรียนรู้จำนวน ๒๑ ไร่เป็นที่นาทั้งหมด ต่อมาแม่พิมพ์ได้ปรับที่นาให้มีคันคูกว้างขึ้นเพื่อปลูกผักปลอดสารพิษ ไม้ผล สมุนไพร ไม้ใช้สอยและจัดสรรพื้นที่ สร้างแหล่งน้ำสำหรับใช้ในแปลงเกษตร เลี้ยงปลา เลี้ยงกบ และปรับเปลี่ยนเป็นการ ทำนาอินทรีย์ ซึ่งผลผลิตเหล่านี้สามารถสร้างรายได้ให้แม่พิมพ์ตลอดทั้งปี นอกจากนี้ ยังมีการสร้างมูลค่าและคุณค่าของผลผลิตทางการเกษตร เช่น การทำข้าวฮาง ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวนาสมัยก่อนที่เก็บข้าวในยุ้งฉางให้เพียงพอต่อการบริโภคสำหรับ ครอบครัวที่มีสมาชิกมากเมื่อเกิดภัยแล้ง มีการแลกเปลี่ยนความรู้และผลผลิตร่วมกันภายในชุมชน ทำให้ชุมชนค้นพบศักยภาพทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่น มีโรงสีข้าวชุมชนเพื่อเพิ่มมูลค่าข้าว โดยสีข้าวเปลือกเป็นข้าวกล้อง แปรรูป เป็นข้าวฮาง โดยนำเงินที่ได้ส่วนหนึ่งหักเข้ากองกลางเพื่อเป็นทุนหมุนเวียนและสร้างสวัสดิการให้แก่ชุมชน นอกจากนี้เพื่อเป็นการดึงดูดหลานให้กลับมาทำการเกษตร เปิดโอกาสและสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อสืบทอดองค์ความรู้และสร้างคนรุ่นใหม่ ทดแทนและเสริมพลังการ ขับเคลื่อนและพัฒนาชุมชนโดยร่วมมือกับโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในท้องถิ่น เพื่อให้ความรู้และรับเด็กนักศึกษาเข้ามาฝึกงานในชุมชน โดยให้เรียนรู้วิธีการทำ การเกษตรร่วมกับผู้รู้ในชุมชนเกิดเป็นโครงการเยาวชนคืนถิ่น

“เศรษฐกิจพอเพียง” ที่ฉันทำ ทำให้เรามีอยู่ มีกิน มีความสุข มีรายได้เป็นลำเป็นสัน ฟังพาดตัวเองได้ ช่วยเหลือเลี้ยงดูพี่น้องได้ ทำให้ลูกไม่ต้องเข้าไปทำงานกรุงเทพ ปลอดภัยได้ มีลูกมีหลานพร้อมหน้าพร้อมตา ครอบครัวอบอุ่น ได้เป็นแม่ดีเด่น ช่วยเหลือสังคมได้ เป็นตัวอย่างให้เกษตรกรอีกหลาย ๆ คน ฉันดีใจที่สิ่งๆ ที่ทำเป็นจริง ตอนนี้อายุมากแล้วเริ่มเหนื่อย ถ้าไม่จำเป็นฉันก็ไม่อยากไปเวทีใหญ่ ๆ แล้ว ฉันมีความสุขกับการใช้ชีวิตเรียบง่ายอยู่บ้าน เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ทำไร่ ทำสวน มีรายได้เล็ก ๆ น้อยจากสิ่งที่ทำ ฉันพอใจแล้ว

จากแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงที่แม่พิมพ์ โถตันคำ ได้น้อมนำมาปฏิบัติทำให้ครอบครัวได้พึ่งพิง เชื่อมั่น และเห็นความสำคัญว่า “ตนสามารถมีอยู่ มีกินได้จริงด้วยการเกษตรในพื้นที่ของตนเองตามภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาแต่โบราณ ร่วมกับการพัฒนาจัดการด้วยความรู้สมัยใหม่” จนเป็นผลขยายสู่ กลุ่ม ชุมชน และสังคมได้สำเร็จ